

ROMÁN

KIOKAN

MELITA DENKOVÁ

PRVNÍ LÁSKA ELIŠKY PŘEMYSLOVNY

Copyright © Melita Denková, 2022

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Melita Denková, 2022

Redakční úprava Johana Malá

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokan, 2022

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7633-822-7

KNÍHA PRVNÍ

KRÁL HEJSEK

KAPITOLA PRVNÍ

NĚKDO KOUPIL ČARODĚJŮV DŮM!

prosinec 1305

V přítmí krčmy U slaměného věnce seděl tak tučet hostů. Do smíchu a hlaholu ochraptělých mužských hlasů se mísilo chrastění kostek; vedle ohniště hráli vrhcáby bledý hubeňour s rudolícím tlustochem, dvojice vořařů, kteří sem zabloudili z Podskalí.

Dveře se rozlétly a závan mrazivého vzduchu přinesl dovnitř mužíka v dlouhém odřeném kožichu sešitým z kůží vltavských vyder.

„Velká novina, lidičky!“ vyrazil zalykavě a rozhlédl se. „Náramná! Někdo koupil čarodějův dům!“

Hovor zmlkl, krčmář si rozjímavě posunul do týla ošoupanou čepičku, až ukázal holou lebku.

„Dej pokoj, kmotře Jeronýme,“ zabručel. „Kdo by o něj stál. Kdybych nevěděl, že jsi střízlivej, tak bych řek...“ Zpozorněl: „Nebo ses napil jinde než u mě?“

„Jsem střízlivej jak fráter tamhle ze Zderazu,“ odsekl mužík a zatvářil se prohnane. Tvář zarostlou řídkými

vousy měl jako fretka, špičatost sama, zpod vydří čapky se draly zježené vlasy. „A vím, co vím – třeba že ten, kdo o dům stojí, moc spěchá na stěhování. Šindelář Prokop už spravuje díru ve střeše, kterou čaroděj vylít jak namydlený blesk v té noci před ránem, co umřel na úbytě dobřej král Václav.“

Mužík se podrbl na hlavě, stočil pohled na naražený soudek a odmlčel se.

„Tak teda... říkáš, že někdo kupuje?“ začal krčmář přemítavě. Byl už takový, nad vším rozumoval. „Pravda je, že nosíváš chutný novinky, jako by ti je do uší hvízdaly větry ze čtyř stran. A našinec má aspoň o čem poklábosit. Někdy se hodí uctít hosta i nějakým tím drbem, zvlášť když se u mě objeví poprvý. Tím přece nikoho nezarmoutím. Mluv teda dál. Kdopak je kupec?“

Mužík mlčel a upíral pohled na soudek; u pípy se v prsknutí louče zachvěla duhová bublinka.

„Paměť mi slouží nějak střídavě,“ zahučel konečně, „a teď mi připomíná jen to, že když jsem včera k té vědomosti přišel, nebylo to zadarmo.“

Voraři u vrhcábů vzhledli.

„Taková paměť potřebuje zalejvat,“ zafuněl tlustoch. „Načepuj mu, Holohlave. Na mě. Sám jsem zvědavej, s čím vyrukuje.“

O čarodějově domu – stál blízko hostince, přilepený k hradbě, na dohled zderazského kláštera – se povídalo ledacos, i když se všechny povídačky nejdřív narodily na jazyku kmotra Jeronýma. Jako mistr pergameník tam kdysi dodával zboží a potom vykládal, co divného je uvnitř k vidění, a když čaroděj náhle zmizel, ještě si hodně přibánil.

Nejdřív přišel s tím, že v domě stále stojí rakev, co v ní mág odpočíval i spával; později přidal, že tam zůstaly i křivule a tyglíky na vaření zlata, zrovna tak velká kniha v černých deskách s ďáblem vyobrazeným na předsádce, a že

tmavorudé keře v zahradě za domem ne jen tak náhodou rostou na půlnoční straně; to temné místo zesiluje prudkost jedu, co skrývají v plodech.

Nakonec vyrukoval s tím, že kouzelník pomocí pekelné moci lítal povětrím už dávno – roztáhl plášť z pevného hedvábí a fiů, zmizel ve tmě, a když pak prolítl střechou, tak se svým kocourem, co byl převtělený čert. Mimoto – až se kocour vrátí, bude to znamení, že se blíží zlé časy.

Jak se pověst domu zhoršovala, sousedé ho obcházeli stále větším obloukem.

Koneckonců, díra ve střeše se dala vidět z dálky, a kdo si troufl nahlédnout přes kamennou zeď, spatřil rudé, i v zimě olistěné keře, a brzy po smrti krále Václava II. v nich náhle rejdl černý vyzáblý kocour – –

Krčmář sáhl po dřevěném korbítku a postavil ho na zjizvený pult.

Jeroným zaklonil hlavu a pil, až mu poskakoval ohryzek na vrásčitém krku.

„Zakoupil se tam někdo hodně vznešenej.“ Postavil korbel zpátky.

Krčmář sám od sebe dolil, Jeroným pomlaskl, upil jen zlehka a ztišil hlas:

„Totiž... spíš bych měl říct, zakoupila. Vznešená panička. Přímó paní králka.“

„To děvčátko?“ vyjekl krčmář. „Jak má to nekřesťanský jméno? Viola?“

„Pch!“ Jeroným položil korbel, až to bouchlo. „Ta a kupovat domy. Mladej král si ji vzal z nerozumu a skoro bez věna, a ona, duše nerozvitá, ani nepípne, nechá si líbit všechno, co jí Králíček vyvádí – kdepak aby si troufla něco kupovat. Ne, koupila ta druhá.“

Pacholek usazený v temném koutě vypouil na Jeronýma užaslé vodnaté oči.

„Kmotře... Kolik královen teda máme?“

„Koukáš jak tele, a stejně hloupě se ptáš,“ ohodnotil otázku Jeroným. „Kupovala bejvalá královna, vdova Rejčka. Jak jí taky říkaj Smrtka. Protože je celá bílá, vlasy i kůži má jako sníh, i když jinak je velká krasavice.“

„A kdo jí říká Smrtka?“

„Královničky. Tedy princešky Eliška a Anna a kdoví kdo ještě, možná celej fraucimor, ženský jsou nepřejícný... Ale i páni ode dvora, protože ti zas maj vztek, že jí král Václav nechal moc velký vdovský věno, když jinak měl kvůli válčení samý dluhy. I u nich.“

Rozhostilo se uctivé ticho. Jeroným zas jednou ukázal, že opravdu ví věci! A nejen nejnovější. Teď slídl jenom v okolí, ale kdysi jeho spády sahaly až na Hrad – tenkrát, kdy to ještě stálo za to. Když z Hradu zbyla ohořelá ruina a královská rodina se zabydlela kousek opodál, v domě zlatníka Konráda, neměl už důvod běhat do vršku.

Nyní i staroměstští sousedé někdy vídali malé Přemyslovny Annu a Elišku, jak s doprovodem vyjíždějí z mázhausu zlatníkova domu – v zimě na saních, v létě na koni, jenže nebýt tady kmotra, nikdo by netušil, co všechno se děje za zavřenými dveřmi.

Díky němu vlastně vidí královským do hrnce. Už jim třeba řekl, že to děvče Viola pořád nemluví o kolíbce, ačkoliv je pod čepcem už od podzimu.

Krčmář postavil před Jeronýma další napěněný korbel.

„Tak Smrtka,“ zahučel. „To bude sousedstvo. I když je líbivá a bejvávala královna... a má kuráž.“

Zvenku se ozval vzdálený štěkot psů, výkřiky rozjařených mužských hlasů, koňské řehtání a opilý zpěv.

*Pozdrav krásnou paní,
až lehneš si na ni,
my ti vinšujeme,
sladký milování...*

Hostinský natočil hlavu ke dveřím, v očích mu spokojeně zablýsklo.

Tohle byla novinka, kterou znal každý i bez Jeronýma – že mladý král Václav III. anebo Králíček, jak mu říkali, s družinou urozených společníků dává vydělat všem krčmářům a hampejzníkům na Starém Městě, jako to ještě žádný král neudělal, a tahle novinka trvala už od jara, od smrti Králíčkovy otce.

Takže je vlastně stará? zadumal se nad tím krčmář. Ale kéž trvá pořád dál a kéž dnes večer Králíček zase jednou zamíří ke Slaměnému věnci.

Hlasy se blížily. Krčmář vzal Jeronýmův korbelt, ale už kmotrovi nenalil a začal utírat pult.

Jeroným pochopil, že ztrácí důležitost.

Upřel na krčmáře pohled, natáhl ruku a narazil mu čepičku do čela.

„Kdyby sem Králíček přišel... a ty ses náhodou chtěl pochlubit něčím z toho, co jsem ti řekl, Holohlave, tak pst!“ Drze mu přejel prsty přes rty. „Protože Králíček se Smrtkou,“ přidal drb ze starých, anebo možná z nových časů, „se vůbec, ale vůbec nemaj rádi.“

KAPITOLA DRUHÁ

TU JEJÍ SLADKOU TVÁŘIČKU SIS VYBRAL SÁM

28. leden 1306

Na hedvábí napjaté ve vyšivacím rámu dopadalo slabé světlo zimního odpoledne. Vedle ležel filigránový košík královny Guty plný vyšivacích nití – jedna z mála památek, které princezně Elišce zbyly po matce.

Než si navlékla jehlu, nejdřív pohladila stříbrná kvítka košíku. Byl to už rituál... Potom začala zvolna vpichovat jehlu se zlatým ouškem do napjaté látky.

Pod prsty zvolna rostl zelený lístek na oltářní přikrývku pro kostel svatého Jiří.

Chvilka za chvilkou utíkaly, až se ozvalo lehké zaklepání a dovnitř vklouzla dívka.

„Neruším?“

Zůstala stát na prahu komnaty. Vypadala křehce a bezmocně jako dítě, ale zároveň jako dítě ochotné radovat se ze života. Měla velké, daleko od sebe posazené oči světlehnědé jako lískové oříšky, něžnou tvář ve tvaru srdce rámoval poloprůsvitný závoj.

V ruce držela hliněný džbánek.

Eliška vzhledla.

„Jen pojď dál, Sladká tvářičko,“ zamumlala. Lichotivé oslovení popřel tón hlasu.

„Já...“ Královna Viola rozpačitě přešlápla. „Přinesla jsem ti čerstvě nadojené mléko. Napadlo mě, že ti třeba přijde k chuti. Je ještě teplé.“

„A ták,“ sykla Eliška uštěpačně a zapíchla jehlu do srdce planoucího na výšivce, „královna mi přinesla mléko.“ Vstala od vyšívacího rámu a nahlédla do džbánu. Napětí mléko vypadalo lákavě, skoro cítila na jazyku jeho sladkou chuť, ale přemohla se.

„Děkuji, neměla ses obtěžovat. Když něco potřebuji, řeknu služce. I komorná Cecílka by mi zaběhla pro čerstvé mléko, třeba i Štěpán...“ Teď už si vymýšlela, protože její krejčí Štěpán byl sice oddaný služebník, jenže – navzdory tomu, že vypadal jak za groš kudla –, dbal na mužskou čest. „Ale ty, královno – ne, neměla ses obtěžovat!“

Viola stála u dveří a plaše se usmívala.

Usmívá se tak hloupě, jako se usmívá bezvýznamná dcera bezvýznamného knížete z bezvýznamné větve Piastovců, vztekla blesklo hlavou Elišce. Její otec je jenom vazalem českého krále! To Smrtka Rejčka, jak ji nenávidím, aspoň vypadá jako královna, a když už k nám přivandrovala, přinesla otcí polskou korunu.

Ale tahle? Eliška přelétla pohledem na napěněnou bílou čapku. Královna z chlíva.

„Prosím tě, nezlob se, švagrová... Jenom mě to tak napadlo. Potkala jsem děvečky, když nesly mléko do kuchyně, a připomnělo mi to, jak jsem doma –“

„Vidíš, moji komornou by to nenapadlo,“ přerušila ji Eliška. „A to by pro mě skočila do ohně. Ví totiž, co se pro koho hodí nebo nehodí.“

„Ale já...“

Něžná dětská ústa se zachvěla. Viola se odmlčela, protože nevěděla, jak dál – v tomhle domě, kde si každý žil po svém. Eliška jí sice říkala Sladká tvářička, jenže s tím začala jenom proto, aby si zaryla do Václava, když sestry brzy po svatbě požádal, aby se Violy ujaly. Anna tenkrát pokrčila rameny a Eliška odsekla:

„Tu její sladkou tvářičku sis vybral sám, tak co kdyby ses teď o ni staral? Proč my?“

Viola si nejdřív myslela, že se jí Eliška zastala – sladká tvářička přece zněla hezky a Václav by opravdu měl věnovat manželce víc pozornosti; vděčně se na Elišku usmála, bohužel ta posměšně nakrčila nos. Vzápětí na ni ti tři zapomněli a začali se tiše hádat.

Zmiňovali věci, jimž Viola nerozuměla, protože se týkaly minulosti, a tak jen stála a usmívala se dál.

Snažila se je omluvit – sourozenci se přece vždycky škorpí, doma si bratři často vjeli do vlasů, a Eliška je rázná jako chlapec.

Anna ne, jenže ani s ní nic nebylo. To v otcově dvorci všechny ženy sedávaly společně, předly, zpívaly písničky o lásce, a když jedna druhou popichovala, škádlily se v dobrém. Viola s nimi chodila i na borůvky nebo do chlěva – Bože, tohle vůbec neměla zmínit! Dělá jenom chybu za chybou.

Neznamenatelně si povzdychla. Od první chvíle, kdy přijeli ze svatby v Brně, je tady jako ztracená.

„Dobře, zase to odnesu.“ Položila džbánec na truhlu, zaváhala, ale přešla k výšivce.

„Smím se podívat?“ Přitom se letmo dotkla košíku královny Guty – a Eliška podrážděně zasykla.

„Krásná práce. Kde ses to naučila?“

„U tety Kunhuty v Jiřském klášteře.“

„A nechtěla bys učit mě?“

Elišku napadla zlomyslnost.

„Taky dobře střílím z luku,“ vyhrkla, konečně namočila prst v mléce a olízla ho. „To by ses nechtěla naučit?“

„Možná... Otec mi nedovolil střílet.“ K rozpačité odpovědi přidala Viola další bezelstný úsměv.

„Ne?“

Umí ta husa vůbec něco jiného než se hloupoučce usmívat? Tohle Eliška dokázala spolknout, zato mávla rukou v pyšném gestu zahrnujícím celý svět věcí.

„Tak to mně papá dovoloval všechno. Všechno, co jsem kdy chtěla!“

Lhala, ale co na tom? Sladká tvářička to stejně nepozná. A zrovna proti střelbě z luku otec nic nenamítal.

Přivřela oči. Střílení z luku byla tak bolestná vzpomínka, že se zakabonila ještě víc.

Kde jsou ty časy, kdy na Hradě chodívala na cvičnou louku za Lvím dvorem a chýšemi sokolníků?

Nejdřív s učitelem Ferdlem, ale ten za moc nestál, raději maloval terče. Lepší bylo, když ji doprovodil otcův pobočník rytíř Dominik. Rytíř s jantarovýma očima měl pro ni slabost a ona pro něho.

Jenže když se oženil, odešel ode dvora na statek do Radlic a odvezl tam i sestru Markétku – papá si přál, aby zesílila na čerstvém vzduchu.

A potom... potom Eliška chodila střílet s bratránkem Janem, a nejen střílet. To jaro, kdy se chystala otcova svatba, trávili spolu spoustu času...

Ach Bože, Jan!

Eliška prudce stiskla víčka, aby zahнала štiplavé slzy lítělosti a zamumlala:

„Víš co, švagrová? Jestli máš dlouhou chvíli, zajdi si radši za Annou.“

Viola na ni upřela důvěřivý pohled.

„Vlastně... já...“ A zmlkla, protože začala tušit, že zase řekne něco nevhodného.

„Dopověz, Sladká tvářičko.“

„Já... šla jsem za ní. Nejdřív.“

„Nejdřív?“ protáhla Eliška. „Tak třeba zůstaň a povídej.“ Nasadila nepřítomný výraz, jako by ji to příliš nezajímalo a prokazovala švagrové laskavost.

Jenomže zajímalo!

„Anna se zrovna balila do kožichu,“ spustila Viola ochotně. „Vzala si taky tu kápi zdobenou hlavičkami hranostajů, co se mi tak líbí. Jeli s vévodou Korutanským na Hrad. Václav ho požádal, aby dohlédl na opravy. Chce tam přesídlit, ačkoliv... mě to neláká.“

„Proto jsi s nimi nejela? Nebo ses nevešla do saní, když je vévoda širší než delší?“

Viola, osamělé dítě ochotné se svěřovat, měla pocit, že otázka zní skoro vlídně. Přinejmenším Eliška obrátila pozornost jiným směrem.

„Tak zlé to s ním snad není,“ troufla si špitnout. „Ale... Hrad! Už jsem tam jednou byla a brrr – stačilo to! Je strašně velký, já se tam bojím. Ty bys jela?“

„Já?“ hlesla Eliška.

Jak ráda! Jenže ji nepozvali.

Anna bývala takové mouchy snězte si mě, ve všem se řídila podle ní, jen když si umínila nějakou hloupost, tak se chovala jako mezek. A teď si zase něco umanula – že z celého srdce miluje snoubence, nabubřelého vévodu Jindřicha z Korutan s prasečími očky: mluví jen o něm, těší se, jak po svatbě odcestují na jeho hrad Tirol... Na mladší sestru zapomněla.

„Jela bys?“ zopakovala Viola. Zdálo se jí, že se konečně hovor se švagrovou docela daří; proto se odvážila o krůček dál.

„Taky ne, vid' Je tam pusto.“

„Jsi hloupá,“ zamumlala Eliška, a vzápětí zaječela. „Hloupá! Ničemu nerozumíš!“

Zvedla ruku.

Měla chuť Sladkou tvářičku uhodit, ale ovládla se a odnesl to džbánek – smetla ho na kamennou podlahu. Džbán se rozletěl na kousky, mléko se rozlilo.

Viola ucouvla. „Prosím tě, Eliško, nezlob se na mě. Já nevím, co mám dělat. Vždycky je všechno špatně... Moc bych si přála, aby... abych...“

Marně hledala slova nebo se neodvážila říct, jak ráda by vyklopila všechno, co ji tu tíží a mate. Eliška ji stejně ne nechala dopovědět.

„Já bych si toho přála!“ vykřikla. „Přesto nekňourám jako ty.“

Třeba se zase jednou projít po hradních komnatách, kudy se dnes prohání vítr. I tak tam byla doma! A v prázdné místnosti v Bílé věži ještě stojí řada truhel s matčinými šaty...

Královna Viola si klekla a začala sbírat střepy. To už jí kapaly slzičky.

Eliška pohlédla na skloněnou dívčí hlavu a pocítila trochu lítosti, jenže ne tolik, aby se chovala jinak. Vlastní lítost ji spíš podráždila.

Proč by Violu litovala? Litovat se dá jedině toho, že se s ní Václav oženil. Zahodil uherskou korunu, vzdal se arpádovské princezny – přitom byli zasnoubení snad odjakživa! – a vzal si Sladkou tvářičku. A jestli se mu někdy líbila, dlouho mu to nevydrželo, teď si jí skoro nevšímá.

„Nech ty střepy,“ utrhla se.

„A... ano.“

Viola popotáhla a vstala.

„A řekni Cecilce, ať sem pošle děvečku uklidit.“

„Ano.“ Viola vyklouzla ze dveří, v prstech svírala uražené ucho džbánu.

„Huso,“ poslala za ní Eliška. Žádný div, že Václav raději tráví čas ve společnosti pana Raimunda a dalších mladíků ode dvora!

Vzala do ruky jehlu, a zase ji zapíchla zpátky. V myšlenkách zůstala u bratra.

Co ho odvedlo od Sladké tvářičky?

Hofmistryně Petronila jednou řekla, že právě mladí páni... a že dostali Václava na scestí.

Jenže je zlomyslná a pořád se jí něco nezdá. Konec konců, Raimund z Lichtenburka je vrchní správce královských hvozdů, proč by ho tedy král neměl mít po boku? Mimoto je pan Raimund přímo vzor rytířství: skládá krásné písně, svou dvorností a rytířskými ctnostmi okouzlit celý dvůr – tak čím by Václava dostal na scestí?

„A v noci mladí páni navštěvují lože padlých žen,“ dodala ještě Petronila s jedovatým úsměvem; proměnil se ve výraz zděšení a couvala ke dveřím, jako by se bála, že se Eliška začne vyptávat, co tím myslí.

Eliška ji nezastavila, už kvůli tomu výrazu. Zeptala se až zpovědníka, kaplana Berngera, co jsou ty ženy zač – jestli snad upadly, teď odpočívají a urození páni se jim snaží pomoci, protože rytířský mrav velí projevit soucit se slabými, jako jsou nemocní, vdovy a sirotci. Kaplan zrudl i na tonzuře a zahučel:

„Kdo ti to řekl, panno?“

„Nikdo, otče. Jen jsem to zaslechla... možná se o tom bavily služky.“

Nežalovala na hofmistryni, dokud nezjistí, co otce Berngera tak pobouřilo. Až se to dozví, třeba to proti hofmistryni nějak využije.

„Je hřích, když panna princezna poslouchá, co nemá, a potom o těch věcech přemýšlí. A hřích je obluda, která šířá mysl a má nedozírné následky.“ Kaplan nevrle zamžoural. „Deset Zdravasů.“

Modlila se, i když se nedozvěděla vůbec nic.

Tohle se dělo pořád. Tolik věcí kolem vzbuzovalo otázky, na něž nedostala odpovědi!

A ona ráda přemýšlela... Dřív se obracela na Dominika, ten odpověděl na všechno, odbyl ji málokdy. Jedině když se zmínila o paní Anežce, co měla komnatu vedle papá, rytíř mlčel.

Jak je to s padlými ženami jí nakonec objasnila komorná Cecílie. Tak trochu, a taky hubovala. Jenže Cecilka umí hubovat tak, že to zní vlídně, a nechce po ní Zdrávasy. A paní Anežka asi taky byla padlá žena, když se o ni papá tak staral.

Eliška konečně sáhla po jehle. Jak jí pod prsty rostl další lístek, myšlenky se vrátily ke královně.

Sladká tvářička by si moc přála...

Nevíme co, a nikomu na tom ani nezáleží – tady ve zlatníkově domě, kde si všichni šlapou na paty... Je tu málo místa... a možná proto Václav hýří a *navštěvuje lože padlých žen*.

Ale díkybohu, chce dát do pořádku Hrad... Chudinka Sladká tvářička – bezelstná duše se srdcem na dlani, přiznala jí v náhlém záchvatu kajícínosti – nemá tušení, jak krásně tam kdysi bylo a jak tehdy bývalo všechno jednoduché.

Všichni tam žili šťastně, neskonale šťastně.

Všichni... všichni...!

Elišce opět klesly ruce do klína.

A všeho byla hojnost, letěly myšlenky dál. Z kuchyně mistra Leška se nesly svůdné vůně, pod klenbou kamenných stájí stály řady koní... Papá měl bělouše, araba s hřívou jak rouno beránků, smál se a jezdil na lov a pil a tančil na slavnostech...

A i když někdy býval zlý, a zrovna na Elišku... anebo míval černé dny a týral se a plakal... anebo trávil čas po boku černovlasé paní Anežky, o níž se ani nesmělo mluvit, a pak zas vedle stříbrovlasé Smrtky, o níž se mluvilo až příliš, pořád existoval, pořád byl na světě.

A já... proč jsem tenkrát nevěděla, jak moc jsem šťastná? přemítala Eliška.

Každý den přinesl něco zábavného... Jako když popi-chovala hofmistryni Petronilu, že zná její tajemství – ta protiva si přes zákaz chovala v přístěnku kocoura, ačkoliv papá nenáviděl kočky – a Kočičí dámě pak rudly tváře hrů-zou z prozrazení; a ještě zábavnější bylo utéct z jejího do-hledu a tajně se sejít s bratránkem Janem.

Eliška se dotkla prstem květiny na výšivce.

Jan...

To jméno chutnalo jako dávné cukroví kuchmistra Leška a sladce se rozplynulo na jazyku.

Trhal jí kopretiny a chrpy, modré jako jeho oči. Teď je Eliška vyšívá na oltářní pokrývku a přitom myslí na Jana Habsburského, prince s nešťastným osudem, neboť mu jeho strýc, mocný římský král Albrecht, upřel právo na údělné statky.

Bratránek žil na pražském dvoře, co pamatovala, a už jako malé jí prokazoval drobné pozornosti.

A nikdy by před ní nepoužil drsné slovo – což pořád dělá Václav. Bratr možná pomáhá padlým ženám, ale k sestrám se chová stejně neurvale, jako když se kdysi prali v dětské komnatě. Nedávno ji klidně uhodil do zad, a před komor-nou Cilkou!

Však to Jeho Milosti oplatila!

Jan by nikdy nedal najevo tak hloupě, že je muž. Neměl v sobě ani špetku mužské povýšenosti.

Miloval ji. A ona jeho.

Slíbili si, že se vezmou.

Už je to skoro tři roky...

Toho krásného strašného dne, kdy se svět převrátil na-ruby a starý řád se změnil – – –

KAPITOLA TŘETÍ

NIKDY NEBYLO KRÁSNĚJŠÍ JARO

květen 1303

O letnicích, 26. května, král Václav II. a piastovská princezna Richenza obnovili v bazilice svatého Víta manželský slib a biskup Jindřich korunoval Richenzu českou a polskou královnou.

Za hlaholení zvonů pak vznešený pár vyšel z chrámu: krásná královna, jejíž vlasy stočené pod korunou v těžkém uzlu se v záři slunce zdály stříbrné, a král, o hlavu menší útlý muž v plášti podšitým hermelínem.

Na nádvoří mezi kostelem svatého Jiří a svatovítskou bazilikou stálo pódium připravené k hodování; osmahlí tesaři je stavěli skoro tři týdny, jako by mělo vydržet navěky. Nyní pevné dubové trámy zdobily vzácné koberce protkané zlatými nitěmi, cestu k pódiu lemoval hustý špalír vyšňořených dvořanů a svatebních hostů ze všech koutů země.

Král a královna usedli bok po boku do čela dlouhého stolu pokrytému mísami lahůdek.

Prapory vlály, vzduchem pluly mámivé májové vůně a mísily se s vůněmi vzácných pokrmů, dole na nádvoří předváděli krkolomné kousky kejklíři, odevšad se ozýval hovor a smích, zněla hudba.

Hojnost a štěstí... I slunce zářilo, jako by chtělo přispět k lesku slavnosti.

Následovaly dny plné zábav: turnaje mezi šraňky i klání minnesängrů, lov se sokoly, střelba do terče s drahými cenami pro vítěze, tanec, ranní hostiny pro dámy s medovou kaší, půlnoční hostiny pro pány s uherským vínem a cikánskou muzikou.

Až náhle, uprostřed radovánek, zasáhl osud. Všechno skončilo.

Už trochu unavený dvůr se bavil v růžové zahradě za Hradem, nově založené po francouzském vzoru pro mladou královnu.

Brzy ráno sem vozy přivezly z okolních luk čerstvě posečenou travu; sluhové ji nasypali na trávníky, děvečky upletly z lučního kvítí věnečky.

Ted' si vznešené dámy a kavalíři ozdobení věnci z prostých květin hověli ve vůni čerstvě požaté trávy; o to vzácnější byly lahůdky na stříbrných podnosech, co mezi nimi roznášeli hbití pacholíci.

Královna obklopená fraucimorem seděla ve stínu pod baldachýnem a zasněně zírala do dálky, k větrnému mlýnu na Petříně, stříbrem protkávaná látka jejích šatů se třpytila jako sníh na slunci.

Houf urozených panen a paniců ode dvora se v kruhu uvelebil vedle růžového loubí, kam dal kuchmistr Lešek poslat mísy nadýchaných mandlových pusinek a přidal soudek lehkého bílého vína.

Eliška si našla místo trochu stranou – tak, aby měla lepší výhled na královnu.

Vrhala po ní zuřivé pohledy.

Papá ji miloval... a kromě mnoha drahých darů, jimiž manželku zahrnul, jí při korunovaci dal i Eliščino jméno.

Elisabeth. Alžběta. Téhle bleduli.

Eliška nevlastní matku nenáviděla. Musela! A také jí dala jméno, jako papá.

Rejčka.

Protože piastovská princezna neměla tu výsadu žít u pražského dvora, papá si ji kdysi vzal tajně a vévodkyně Grifina ji potom tři roky kdesi na zapadlém hradu v Budyni učila bůhvíco, nejspíš nosit nos nahoru. Proto Eliška změnila Richenzu v Rejčku – že se ta bledule ryla někde v hnoji na venkově.

A ještě jedno jméno jí dala. Smrtka.

Protože královna měla mléčně bílou pleť a stříbrné vlasy, a navíc byla jako smrt. Brala všechno. Jí, Elišce. Tohle jí Eliška vmetla přímo do bledé tváře...

Jakže to vlastně začalo?

Zrovna se s Annou vracely z kuchyně, kde si vyžebrały uzlík cukroví, když narazily na otce.

„Á, královské slečny žebrały u mistra kuchyně... A pan Lešek ovšem nenechá panny hladovět,“ prohodil otec jízlivě a kývl bradou k Elišce. „Dobře že jsem tě potkal. Pojď se mnou, musíš mi něco vysvětlit.“

Anna zmizela jako stín a Eliška se neochotně loudala za otcem. Když se octli v komnatě, změřil si ji od hlavy k patě a vyštěkl:

„Vím, že sis vymyslela to jméno... pro Richenzu.“

„Já, pane?“ Potlačila vítězoslavný úsměv a snažila se tvářit jako nevinátka.

„Jistěže ty... Ale rád bych věřil, žeš to udělala jen v dobrém úmyslu a proto, že Richenza zní cize. Jsi přece urozená panna, česká princezna, nikoliv děvečka s putýnkou špíny.“

Eliška nafoukla tváře, vypustila vzduch, ale mlčela. Nebyla tak hloupá, aby řekla, že to myslela dobře – a tím se přiznala. Tak snadno ji otec nedoběhne.

„Mlčíš? Dobře, aspoň mě ušetříš dalších lží. A přivedla jsi mě tím na dobrý nápad. Richenza skutečně zní ne-zvykle, a proto zítra při korunovaci přijme královna nové jméno.“

Otec se před Eliškou zastavil a vrhl na ni pohled, jako by odhadoval soupeře.

„Víš jaké?“

A ona ztuhla. Odpověď jí byla bolestně jasná. Když otec chtěl, uměl ranit.

„Ne, pane! To patří mně! Ne, otče, prosím, to ne!“

„Já rozhoduji, co komu patří nebo nepatří... A jestli mi chceš odmlouvat, zakážu ti svatební slavnosti. Uvaž to, všichni si domyslí, proč chybíš. A teď bych rád slyšel tvou omluvu.“

Kousala se do rtu, aby nevybuchla. Sklopila hlavu, se-pjala ruce.

„Odpusť mi, pane.“

Potom vyběhla jako blesk a pádila dlouhou chodbou přímo k Rejččině komnatě.

Když rozrazila dveře, bledá dívka sedící uprostřed hloučku dvorních dam, vstala a s úsměvem jí vykročila na-proti.

Eliška zadupala, vjela si rukama do vlasů a zaječela:

„Nesnáším tě! Nenávidím tě! Zlodějko! Ukradla jsi mi jméno! Jdi pryč! Jsi Smrtka! Smrtkóóó!“

„O čem přemýšlíš, Liso?“ K Elišce se naklonil bratránek Jan a polechtal ji na tváři stéblem trávy.

„Nech mě. O ničem.“ Eliška podrážděně poposedla a nespouštěla oči z královny.

Jak povzneseně se pořád tváří!

Přitom je jenom o pár let starší!

Co ještě by se jí dalo provést? Čím ještě by ji mohla potrestat?

„No tak... o čem přemýšlíš?“ Stéblo dotěrně putovalo z tváře na nahý krk. Eliška se ohnala.

„Přestaň.“

„Ne, dokud mi neřekneš, proč se tak mračíš.“

„Proč? Podívej se na ni!“ vybuchla Eliška a kývla bradou ke královně. „No jen se na ni podívej, jak kouká! Tak pyšně! Samolibě!“

Jan pokrčil rameny.

„Jednou se taky staneš královnou, Liso – někde, bůhví-kde, usedneš na kdovíjakém trůnu... a uvidíme, jak pyšně se potom budeš...“

Zarazil se a zmlkl, protože to byla bolestná myšlenka; od letošního jara stále bolestnější.

„Je Rejčka,“ řekla nevrle Eliška, „i když její matka prý byla princezna ze Švédska.“ Jan neodpověděl, a ona s přehnaným povzdechem dodala: „Tak nevím – tobě se ta bledule asi taky líbí. Jako papá.“

„Ne. Ty se mi líbíš, Liso...“ Stéblo se zase vrátilo a šimralo Elišku na nose. „Jedině ty.“

„Opravdu?“

Naklonil se blíž, horkým dechem se dotkl jejího čela.

„To přece víš.“

Eliška konečně odtrhla pohled od macechy a zadívala se Janovi do očí.

„Snad vím.“ A zasmála se.

Najednou všechno zmizelo, zbyly jen Janovy oči. Jeho oči... a jeho úsměv. Jak hezky měl vykrojené rty!

„A víš, co si říkám?“ pokračoval a stéblem přejížděl po nahé dívčí paži. „Že nikdy nebylo krásnější jaro než letos... Nikdy, Liso.“

Celé roky býval Jan společníkem bratrance Václava, českého korunního prince, měli stejné učitele, stejné zábavy. Když dvanáctiletý Václav odjel, aby se stal uherským králem – v plném lesku, s okázalým doprovodem, s mnoha drahými dary – Jana poprvé zabolelo, že on sám může očekávat od budoucnosti pramálo.

Je syn Rudolfa Habsburského a přitom... nemá nic. O vše ho okradl otcův bratr, římský král. Strýček Albrecht.

Trochu si postěžoval u sestřeničky Elišky, a ona přezíravě mávla rukou.

„Václav, král Uherska! Aťsi je pryč, začal se nafukovat víc než předtím. Ty jsi mi milejší.“

Sice nepochopila to hlavní, co bratrance trápí, odpověděla dětsky bezstarostně – ale znělo to příjemně.

A najednou... najednou se z nich stali spiklenci. Začali se tajně scházet. Když se Elišce podařilo utéct hofmistryni, když Janovi skončily latinské lekce...

Stále častější schůzky trvaly už druhý rok a byly čím dál víc oddělené od událostí a lidí. Jan a Eliška žili jakýsi život mimo, jako na pustém ostrově.

Poslední jaro, když se celý Hrad podobal mraveništi kvůli přípravám na královskou svatbu a korunovaci, měli ještě víc volnosti.

A jaro utíkalo.

Krásné jaro.

„Pst!“ Eliška přivřela víčka, jako by se dívala do minulosti, pak pohlédla na houf mladých tváří opodál. „Raději mlč, ať nás nikdo neslyší.“

„Kdo? Tamti chytrolíni? Sedí moc daleko a řeč je neviditelná. Jsme příbuzní, kteří na rozdíl od jiných nemají rodinné nesváry a rádi spolu mluví. Nikdo netuší, co se změnilo.“

„Ne.“ Eliška se nesvěřila ani Anně ani Cecilce, tím méně zpovědníkovi. Krásný hřích!

Chvíli mlčeli.

„Pamatuješ si na to ráno, kdy jsme si dali první schůzku?“ ozval se Jan.

Eliška kývla.

Jasně jítro po ranní mši, kdy Václav s otcem odjeli... Právě tehdy si Jan postěžoval a potom šli spolu dál; přes nádvoří a kolem koníren došli ke zdi hradního opevnění, kde proklouzli brankou na druhou stranu.

Od branky vedla mezi býlím stezka svažující se k rokli brusnického potoka. Usadili se na poražený strom na břehu, dlouho si povídali a nakonec si slíbili, že se tam večer sejdou zase.

„Všechno si pamatuju,“ řekla Eliška polohlasem a zasněně si pohrávala s náušnicí.

V hlavě vyplouvaly další vzpomínky, scéna za scénou.

Cvičná louka, kde stříleli do terče... Strážka za chýšemi sokolníků porostlá kopretinami, kde voněl kvetoucí hloh. Košík s mandlovými srdíčky, která Jan přinesl z hradní kuchyně od mistra Leška...

A když tušili, že se nesejdou, nechávali si na domluveném místě v bazilice svatého Víta znamení, že na sebe myslí. Barevný kamínek, srdíčko vyšité na kousku hedvábí, květiny, lísteček, ptačí pírko...

Tak vypadalo štěstí uplynulých dnů. Zlaté, blankytné, růžové, nekonečné.

Eliška skrčila nohy, položila tvář na kolena a pohledem sklouzla k místu, kde byla v hradbě branka a za ní stezka vedoucí k Brusnici.

Na konci stezky překlenul potok můstek sroubený ze dřeva, od něj vedly vzhůru schody vytesané ve skále. Nahore, pod vrcholkem skalní stěny, se ke skále tisklo chatrné stavení. A tam žila –

„A v dubnu jsme se šli k brusnické vědmě zeptat, co nás čeká,“ šeptla Eliška.

Protože paní z Dubé říkala, že věštby čarodějnice z Brusnice se spletou málokdy. To už oba věděli, že se milují, ačkoliv si pořád nic neřekli.

„Hm... a nedošli jsme tam.“

„Ne.“

Jarní vzduch omamoval, v brusnickém údolí voněly vodní trávy, nad vodou se míhaly modrozelené vážky, břehy lemovaly žluté koberce blatouchů. Jan začal květy trhat, Eliška pletla věnce... Ve zlaté chvíli zázračného jarního světa zapomněli, že chtějí znát budoucnost, přítomnost docela stačila.

„Ještě můžeme,“ prohodil Jan.

„Ano.“

„Třeba hned.“

Opravdu by rád věděl, kam jejich láska povede. Miluje černovlasou sestřeničku, a asi si nikdy netroufne, aby jí pověděl, co ho napadá... Že je štíhlá a ohebná jako vrbový proutek – jak obratně se dokáže vyšvihnout do koňského sedla! Vlasy nad snědou tváří se jí kadeří jako vodní vlnky, a když je šťastná, nebo i když se zlobí, ve velkých hnědých očích jí zazáří zlato...

A to všechno jí nepoví.

Eliška potřásla hlavou.

„Hned? Ne, teď nemám náladu.“ Protože se zase zadívala stranou a průvod vzpomínek ukončila bledá žena pod baldachýnem.

„Bylo to krásné jaro, jenom kdyby neskončilo takhle,“ dodala ponuře. „Kdyby se papá neženil.“